

รณรงค์ให้คนไทยเข้าใจและปฏิบัติตาม คำสอนพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก

สุดจิต นิมิตกุล

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณปู่ย่าตายาย นับถือตกทอดกันมาหลายรุ่น ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ศาสนาพุทธกำเนิดมากกว่า 2,600 ปี เป็นศาสนาที่เก่าแก่มาก คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นประโยชน์ต่อคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต การทำงานและการครองเรือน จนแก่เฒ่าจนถึงตาย โดยทำให้คนเป็นคน สมบูรณ์แบบไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไร คำสอนของพระพุทธเจ้าทำให้คนมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็น คุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์แต่ละคนที่จะต้องมียึดมั่น ทำอย่างไรจะให้คนไทยเข้าใจคำสอนพุทธศาสนา และถือปฏิบัติตลอดชีวิต คือทำเป็นวิถีชีวิตปกติ

คำสอนทุกศาสนาประสงค์จะให้ทุกคนเป็นคนดี รวมทั้งพุทธศาสนาด้วย ประสบการณ์ของผู้เขียนได้เคยสัมผัสพุทธศาสนาจริงๆ จากพ่อแม่และครอบครัว และตอนเข้าเรียนแต่ส่วนใหญ่หนักไปในการทำงานพิธีกรรมมากกว่าไม่ลึกซึ้งอะไร และมีการพูดอยู่บ่อยๆ ว่าเราขาดหลักสูตรจริงจังเรื่องพุทธศาสนา ทุกคนมักจะบ่นว่าไม่มีเวลา ทุกคนจะมีโอกาสศึกษาอีกครั้งก็ตอนเกษียณอายุราชการ คือ เรื่องศาสนา คนทั่วไปจะหันมาสนใจอย่างจริงจังเมื่ออายุมากแล้ว โชคดีที่ผู้เขียนได้มีโอกาสอยู่ในชมรมพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัย โดยเป็นกรรมการบริหารอยู่หลายปี จึงมีโอกาสดูได้ศึกษาแต่ก็ยังไม่ลึกซึ้งมากนัก และปรารถนาจะให้คนทั่วไปใช้ศาสนาเป็นเครื่องนำทางในชีวิต เพราะคำสอนทุกเรื่องเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางที่ดีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

มีคำสอนที่สำคัญและเป็นประโยชน์ใคร่จะขอล่าวถึงเป็นบางเรื่องที่น่าสนใจนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิต คือ เรื่องไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

สำหรับอนิจจัง (Impermanent) ชีวิตนั้นไม่มีอะไรคงที่ มีความไม่เที่ยง ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอสอนให้เราไม่ยึดติดทำตัวให้ยืดหยุ่นได้ รองรับสถานการณ์ใดๆ ได้เสมอ ไม่ว่าสถานการณ์นั้นจะมาในรูปแบบใด หนักหรือเบา ข้อเท็จจริงไม่มีใครยืดยางคงกระพันอยู่มาได้โดยไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้ง

การดำรงชีวิตและการทำงาน ถ้าเราได้พิจารณาอย่างถ่องแท้และปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาในข้อนี้แล้ว เราจึงไม่ต้องพุ่มพวยหรือเสียอกเสียใจ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้น ในโลกสมัยใหม่ ในตะวันตกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดให้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางในวิชาสำหรับผู้บริหารเรื่องการเปลี่ยนแปลง คือ เรื่องการจัดการเปลี่ยนแปลง (Change management) แต่ข้อเท็จจริงสำหรับชาวตะวันออก โดยเฉพาะชาวพุทธหรือชาวไทยได้ตระหนักในเรื่องการเปลี่ยนแปลงหรือไตรลักษณ์มาเป็นเวลาช้านาน ข้อบกพร่องของเราก็คือ มีคำสอนแต่คำสอนนั้นไม่เป็นที่เผยแพร่ และขาดวิธีปฏิบัติ ขาดผู้รู้ที่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผู้รู้คำสอนส่วนใหญ่ก็เป็นพระ ส่วนบุคคลทั่วไปไม่ค่อยมีใครลึกซึ้ง และมีตัวอย่างปฏิบัติแล้วได้ประโยชน์หรือไม่ปฏิบัติจะเสียประโยชน์อย่างไร ส่วนใหญ่ก็จะรู้ทันเฉพาะผู้ที่สนใจและผู้ศึกษาพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เราโชคดีที่อาจารย์ตะวันตกได้ศึกษาค้นคว้าและมีแนวทางในเรื่องการจัดการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องเป็นราว มีตัวอย่าง มีแนวความคิดและนำไปปฏิบัติได้ และยอมรับการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นในประเทศเจริญและเก่าแก่ทั้งในยุโรป อเมริกา และบางประเทศในเอเชีย คู่แข่งกับการเปลี่ยนแปลงมาเป็นเวลาหลายพันปีมาแล้ว และประชาชนและประเทศชาติอยู่มาได้ นั่นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงมาตลอด ฉะนั้นธรรมชาติของข้อนี้จึงเป็นที่แพร่หลายและทุกคนได้ปฏิบัติถือต่อกันมาเป็นปกติ การจัดการการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปที่ประเทศต่างๆ เหล่านี้ได้ประพฤติปฏิบัติโดยประการแรก ยอมรับการเปลี่ยนแปลง (Welcome Change) คือ ไม่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ตรงกันข้ามกับยอมรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อยอมรับแล้วก็มาดำเนินการจัดการในการเปลี่ยนแปลงต่อไป (Execute Change) โดยดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเหมาะสมกับความเป็นอยู่ในขณะนั้น ในชีวิตคนเราย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้านการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และปัจจุบันยังมีสถานการณ์สำคัญประการหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ มีผลกระทบต่อตัวเราและประเทศชาติ ฉะนั้นเราในฐานะปัจเจกชนต้องเตรียมตัวเตรียมใจรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เสมอ

ธรรมชาติข้อต่อไป คือ ทุกข์ (Conflict) ความเป็นทุกข์ ไตรลักษณ์ข้อที่ 2 นี้ มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับว่าพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาที่ตรัสรู้เรื่องความทุกข์อย่างแท้จริง โดยพระองค์ตรัสรู้อรุณสังข 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรจ มรรค กล่าวคือ ความเป็นทุกข์หรือปัญหา สาเหตุของความทุกข์ แนวทางแก้ไขทุกข์ และการดับทุกข์ หรือหลักวิชาการสมัยใหม่ ถือว่าเป็นแนวทางการวางแผนนั่นเอง คือ เมื่อมีปัญหาต้องค้นหาสาเหตุของปัญหานั้นให้ได้ ว่ามาจากสาเหตุใด อะไรเป็นต้นเหตุ เมื่อทราบแล้วจะมีวิธีหรือแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ตามขั้นตอนในการวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวของทางราชการและปัญหาของบุคคลใช้แนวทางของอรุณสังข 4 เป็นแนวทางดำเนินงานในรอบ 40 ปีที่ผ่านมาเราได้ใช้หลักการของอรุณสังข 4 นี้ ในการแก้ปัญหาต่างๆ เป็นผลสำเร็จมาแล้ว โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาประเทศเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ส่วนปัจเจกชนก็ได้หลักอรุณสังข 4 นี้เป็นแนวทางในการแก้ไข

ปัญหาต่างๆ ของชีวิต กล่าวคือ มีหลักในการแก้ไขปัญหาของชีวิต หรือมีกรอบแนวทางในการแก้ไข หรือมีหลักในการดำเนินชีวิต กล่าวง่ายๆ เมื่อเราประสบปัญหาใดๆ ในชีวิต เราต้องค้นหาสาเหตุของปัญหานั้นๆ ให้ได้ และหาแนวทางแก้ไขซึ่งมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทำให้เจ้าของปัญหาและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบขั้นตอนอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติกรทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสมัยใหม่เรียกว่า บูรณาการ

องค์ประกอบของไตรลักษณ์ประการสุดท้าย คือ อนัตตา (Non-Self) คือ ความเป็นของไม่ใช่ตน กล่าวคือ สังขารใดๆ ไม่ว่าจะมียุณญาณ เช่น มนุษย์และสัตว์ หรือไม่มียุณญาณ เช่น สิ่งปลูกสร้างต่างๆ ก็ดี ย่อมไม่เที่ยงแท้แน่นอนอนเป็นอนิจจัง มีความผันแปรเปลี่ยนแปลงยุบสลายเป็นทุกข์ จะยึดถือเป็นของตัวไม่ได้ เพราะเป็นอนัตตา

ไตรลักษณ์ทั้งสามประการนี้ เป็นธรรมะเบื้องต้นที่ชาวไทยทุกคนต้องทราบและเรียนรู้ตลอด เพื่อความเข้าใจและนำไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เพราะสามารถจะทำให้เราดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ มีแนวทางชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ผู้เขียนขออัยว่าธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานสำหรับชาวไทยทุกคนต้องเรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในตลอดชีวิต ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าชาวไทยส่วนใหญ่ได้สัมผัสคำสอนพุทธศาสนาในขณะที่เป็นนักเรียน ไม่มีเวลาจะได้ปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง และมาเมื่อมีโอกาสอีกทีก็ตอนเป็นคนแก่ ซึ่งสรุปได้ว่าไม่พอ หลักธรรมนี้จะต้องให้ความรู้ให้ทุกคนตระหนักตั้งแต่เด็ก และถือเป็นวิถีชีวิตปฏิบัติได้จริง เพราะหลักไตรลักษณ์นี้จะทำให้เราเข้าใจโลก สังคมและชุมชน ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด ซึ่งมีทั้งผลบวกและลบเราจะต้องใช้หลักไตรลักษณ์นี้ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นสามัญลักษณะ

